

Strasbourg, 7 decembrie 2007

CEPEJ(2007)14

**COMISIA EUROPEANĂ PENTRU EFICACITATEA JUSTIȚIEI
(CEPEJ)**

**LINILE DIRECTORII REFERITOARE LA AMELIORAREA PUNERII ÎN APLICARE A
RECOMANDĂRILOR EXISTENTE CU PRIVIRE LA MEDIEREA ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI FAMILIALĂ**

**LINIILE DIRECTORII REFERITOARE LA AMELIORAREA PUNERII ÎN APLICARE A
RECOMANDĂRILOR EXISTENTE CU PRIVIRE LA MEDIEREA ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI
FAMILIALĂ**

Introducere

1. În cadrul celui de-al treilea Summit al Consiliului Europei (Varșovia, mai 2005), Șefii de State și Guverne și-au luat angajamentul «să facă uz din plin de potențialul normativ al Consiliului Europei» și să promoveze «punerea în aplicare și dezvoltare a instrumentelor juridice și mecanismelor de cooperare juridică». În egală măsură ei au decis «să ajute statele-membre în efectuarea justiției cu echitate și rapiditate și să dezvolte măsurile alternative de reglementare a litigiilor».

2. În lumina acestor decizii, CEPEJ, unul din obiectivele statutare ale căreia constă în a permite o mai bună aplicare a instrumentelor juridice internaționale ale Consiliului Europei cu privire la eficacitatea și echitatea justiției, a înscris o nouă acțiune în lista priorităților: facilitarea aplicării efective a instrumentelor și normelor Consiliului Europei cu privire la modurile alternative de reglementare a litigiilor.

3. Grupul de lucru cu privire la mediere (CEPEJ-GT-MED)¹ a fost creat în vederea examinării impactului, în statele-membre, a Recomandărilor pertinente ale Comitetului de Miniștri, în deosebi :

- Recomandarea Rec(98)1 cu privire la medierea în materie familială ;
- Recomandarea Rec(2002)10 cu privire la medierea în materie civilă ;
- Recomandarea Rec(99)19 cu privire la medierea în materie penală ;
- Recomandarea Rec(2001)9 cu privire la modurile alternative de reglementare a litigiilor între autoritățile administrative și persoanele private,

dar în egală măsură în vederea recomandării măsurilor specifice destinate să faciliteze aplicarea lor efectivă în scopul ameliorării aplicării principiilor medierii conținute în aceste Recomandări.

4. Acest document se referă la Recomandarea Rec (98)1 cu privire la medierea în materie familială și Rec(2002)10 cu privire la medierea în materie civilă. Alte două Recomandări cu privire la medierea în materie penală și la modurile alternative de reglementare a litigiilor între autoritățile administrative și persoanele private necesită o atitudine specifică și sunt tratate în documente separate.

5. În cadrul primei reuniuni a Grupului de lucru (Strasbourg, 8 - 10 martie 2006), a fost elaborat un chestionar în scopul determinării nivelului de cunoaștere în statele-membre a Recomandărilor menționate mai sus și pentru a determina în deosebi dezvoltarea modurilor alternative a reglementării litigiilor între autoritățile administrative și persoanele private la nivel național, în conformitate cu principiile care sunt aici menționate. Chestionarele au fost adresate la 16 state reprezentative.

6. Au fost primite 52 răspunsuri la chestionar din statele-membre și de la practicieni și a fost pregătit un raport de sinteză de către expertul științific, dl Julien LHUILLIER (Franța).

7. Așa cum se putea de așteptat, între statele-membre există deosebiri importante în legătură cu dezvoltările medierii victimă-delinvent și acest fapt se datorează următoarelor obstacole:

- lipsa de sensibilizare cu privire la mediere;

¹ CEPEJ-GT-MED este compus după cum urmează : dna Nina BETETTO (Slovenia), dna Ivana BORZOVÁ (Republica Cehă), dl Peter ESCHWEILER (Germania), dna Maria da Conceição OLIVEIRA (Portugalia), dl Rimantas SIMAITIS – Președinte - (Lituania), dl Jeremy TAGG (Regatul Unit), dna Anna WERGENS (Suedia).

- costurile relativ înalte ale medierii pentru părți și dezechilibrul financiar;
- divergențe în formarea și calificările mediatorilor;
- divergențe cu privire la rolul și garanțiile principiului confidențialității.

8. Ținând cont de aceste obstacole, Grupul de lucru a elaborat următoarele linii directorii care nu au un caracter de constrângere, cu scopul de a facilita statele membre în aplicarea Recomandării cu privire la medierea în materie familială și în materie civilă.

9. În cadrul stabilirii acestor linii directorii, Grupul de lucru a luat în considerație lucrările CNUDCI (Comisia Națiunilor Unite pentru dreptul comerțului internațional), a Uniunii Europene și a altor instituții în materie de mediere.

1. DISPONIBILITATE

10. În vederea dezvoltării unei disponibilități egale a serviciilor de mediere, ar trebui de luat măsuri pentru promovarea și organizarea unor sisteme eficiente de mediere într-un spațiu geografic cât mai vast posibil.

1.1. Susținerea acordată statelor membre în proiectele de mediere

11. Statele membre ar trebui să recunoască și să promoveze dispozitivele de mediere existente și cele noi create contribuind la aceasta prin susținere financiară sau de altă natură. Odată ce astfel de programe de mediere sunt puse în aplicare cu succes, statele membre sunt încurajate să lărgescă disponibilitatea lor prin intermediul informării, instruirii și supravegherii.

1.2. Rolul judecătorilor

12. Judecătorii au un rol important în dezvoltarea medierii. Ei ar trebui să fie capabili de a furniza informații, de a organiza ședințe de informare cu privire la mediere și, în caz de necesitate, de a invita victimele și/sau delincvenții să recurgă la mediere și/sau să trimită dosarul la mediere. Statele membre sunt încurajate să stabilească și/sau să îmbunătățească cooperarea între autoritățile judiciare penale și serviciile de mediere cu scopul de a răspunde mai eficient victimelor și delincvenților. Este deci important de a veghea ca aceste moduri să fie disponibile, fie prin crearea serviciilor de mediere pe lângă tribunale, fie orientând părțile la listele de agenții de mediere.

1.3. Rolul avocaților

13. Codurile de conduită a avocaților ar trebui să includă o obligație sau o recomandare care ar propune, în anumite cazuri, modurile alternative de reglementare a conflictelor, dintre care medierea, înainte de a iniția o procedură în fața tribunalelor, și furnizarea informațiilor și consultațiilor pertinente clienților lor la acest subiect.

14. Barourile și asociațiile profesionale de avocați ar trebui să dispună de listele agenților de mediere și să le difuzeze printre avocați.

1.4. Calitatea dispozitivelor de mediere

15. Este important ca statele membre să țină la un control continuu dispozițiile lor în materia medierii cât și proiectele pilot în curs și să pună în aplicare o evaluare externă și independentă. Unele criterii comune referitoare la unele aspecte de evaluare atât calitative cât și cantitative ar trebui să fie elaborate pentru a permite compararea calității dispozițiilor în materie de mediere.

1.5. Confidențialitatea

16. Principiul confidențialității este esențial pentru instituirea încrederii între părțile în procesul de mediere și rezultatele sale. Din acest punct de vedere, întinderea confidențialității ar trebui să fie definită la toate nivelurile procesului de mediere, cât și în afara concluziilor sale. Statele membre sunt libere să decidă, în conformitate cu tradiția juridică și practica națională, dacă întinderea confidențialității trebuie să fie definită prin măsuri legislative, printr-un simplu acord sau prin ambele.

17. Atunci când întinderea confidențialității este determinată de un simplu acord, acesta va trebui să precizeze faptele care pot fi difuzate terților odată cu terminarea procesului de mediere.

18. Obligația de confidențialitate ar trebui să se impună mediatorului la toate etapele procesului de mediere și chiar după încheierea sa. Atunci când această obligație conține excepții (dacă mediatorul este chemat în calitate de martor al unei crime aflate în proces de mediere sau dacă participarea mediatorului est cerută în calitate de martor într-un proces în interesul superior al copilului sau în scopul de a împiedica o atingere adusă integrității fizice sau psihice a unei persoane) aceste excepții trebuie să fie clar definite prin lege, prin reglementare sau acord.

19. Statele membre ar trebui să furnizeze garanții juridice cu privire la confidențialitate în cadrul medierii. Încălcarea obligației de confidențialitate de către mediator ar trebui să fie considerată drept încălcare disciplinară gravă și să fie sancționată în modul corespunzător.

1.6. Calificările mediatorilor

20. Pentru judecătorii care orientează părțile la aceste moduri alternative, pentru avocații care consultă clienții lor și pentru încredea publicului în aceste moduri alternative, este esențial de a asigura calitatea serviciilor de mediere.

21. Statele membre și/sau părțile interesate de mediere ar trebui să furnizeze programe de instruire corespunzătoare pentru mediatori și, ținând cont de divergențele în programele de instruire, să pună în aplicare norme comune în materie de instruire.

22. Cel puțin, următoarele elemente ar trebui să figureze în programele de instruire a agenților de mediere:

- principiile și obiectivele medierii,
- conduita și deontologia mediatorului,
- fazele procesului de mediere,
- modurile de reglementare tradițională a litigiilor și medierea,
- cazurile în care medierea este indicată, structura și desfășurarea medierii
- cadrul juridic al medierii,
- arta și tehnicile de comunicare și de negociere,
- arta și tehnicile medierii,
- numărul corespunzător de exerciții practice și jocuri de rol,
- particularitățile medierii în materie familială și în interesul copilului (instruirea în domeniul medierii în materie familială), cât și diferite tipuri de mediere în materie civilă (instruirea în domeniul medierii civilă),
- evaluarea cunoștințelor și competențelor persoanelor instruite.

23. Această instruire ar trebui să fie urmată de o supraveghere, tutelă sau o formare profesională continuă.

24. Statele membre ar trebui să recunoască importanța stabilirii criteriilor comune pentru acreditarea agenților de mediere și/sau a instituțiilor ce oferă servicii de mediere și/sau care formează agenții de mediere. Ținând cont de mobilitatea crescândă în cadrul Europei, ar trebui luate măsuri necesare

pentru instituirea unor criterii comune internaționale pentru acreditare, de exemplu un brevet de mediator european, etc.

25. În măsura în care unele state membre se confruntă cu dificultăți în ceea ce privește calitatea formării agenților de mediere, instituțiile naționale de instruire sunt invitate să stabilească legături și/sau un program continuu de formare a agenților de mediere (de exemplu, un centru european de formare a agenților de mediere). Consiliul Europei în cooperare cu Uniunea Europeană vor putea contribui la aceasta.

1.7. Interesul superior al copilului

26. În materie de mediere familială statele membre recunosc unanim importanța interesului superior al copilului. Totuși, această noțiune se bazează pe criterii de apreciere variabilă în funcție de diferitele legislații naționale.

27. Astfel, se recomandă statelor membre și organismelor participante la medierea familială de a colabora în vederea stabilirii criteriilor comune de apreciere al interesului superior al copilului, incluzând posibilitatea pentru copii de a participa la procesul de mediere. Aceste criterii ar trebui să conțină relevanța vârstei copilului sau maturitatea sa mintală, rolul părinților și natura litigiului. Consiliul Europei în cooperare cu Uniunea Europeană vor putea contribui la aceasta.

1.8. Codurile de conduită

28. Statele membre ar trebui să ia măsuri pentru a garanta, în cadrul lor, uniformizarea conceptelor, câmpul de aplicare și garanțiile principiilor fundamentale ale medierii, astfel ca confidențialitatea, prin adoptarea măsurilor legislative și/sau elaborarea codurilor de conduită pentru mediatori.

29. Având în vedere faptul că Codul european de conduită a mediatorilor pentru medierea în materie civilă și comercială începe să obțină o recunoaștere generală a părților implicate în mediere pe tot teritoriul Europei, se recomandă ca statele membre să asigure promovarea acestui Cod drept normă minimă în materia medierii civile și familiale ținând cont de particularitățile medierii în materie familială,

1.9. Încălțări ale codului de conduită

30. Dacă mediatorii nu respectă un cod de conduită, statele membre și părțile implicate în mediere ar trebui să poată depune plângere și să dispună de proceduri disciplinare.

1.10. Medierea internațională

31. Urmare a adoptării în special a Recomandării Rec(98)1 cu privire la medierea familială, se pare că foarte puține state membre au pus în aplicare mecanisme care să permită recurgerea la mediere în cadrul cauzelor ce comportă un element de extraneitate. Prin urmare se recomandă statelor membre care au progrese în acest domeniu să faciliteze schimbul de informații cu alte state membre.

32. Ținând cont de costul înalt al medierii internaționale, statele ar trebui să încurajeze recurgerea la noile tehnologii care substituie întâlnirile față în față, așa ca conferințele video, reuniunile telefonice și metodele de reglementare a conflictelor on line (utilizând Internetul).

2. ACCESSIBILITATE

2.1. Costul medierii pentru solicitanți

33. Costul medierii pentru solicitanți ar trebui să fie rezonabil și proporțional cu interesele în cauză. Pentru ca medierea să fie accesibilă publicului larg, statele membre ar trebui să le asigure o susținere financiară directă serviciilor de mediere.

34. Pentru cauze de egalitate în fața legii și de acces la justiție este inadmisibil ca unele categorii sociale să nu poată beneficia de un serviciu în lipsa resurselor financiare. Pentru solicitanții care dispun de mijloace economice limitate, statele membre ar trebui să fie încurajate să propună ajutorul juridic disponibil părților la mediere, în același mod cum se asigură ajutorul judiciar părților în proces.

35. Pentru ca medierea internațională să fie accesibilă și, ținând cont de costul înalt al medierii internaționale și de gradul de complexitate a organizării sale, statele membre ar trebui să ia măsuri pentru stabilirea, susținerea și promovarea medierii internaționale să asigure o susținere financiară directă serviciilor de mediere prin intermediul asistenței judiciare și/sau altor mijloace. Cu titlu de excepție, în statele membre unde delincventul trebuie să finanțeze parțial participarea sa la mediere, statele membre trebuie să se asigure ca această contribuție să fie proporțională veniturilor sale. O procedură de mediere costisitoare care nu este acoperită de asistența judiciară este susceptibilă să constituie un obstacol la mediere.

2.2. Suspendarea termenelor de prescripție

36. Pentru ca medierea să fie mai accesibilă, recurgerea la ea nu trebuie să fie împiedicată de riscul expirării termenelor de prescripție. Pentru remedierea acestei probleme, statele membre sunt puternic încurajate să pună în aplicare dispoziții care să prevadă suspendarea termenelor de prescripție.

3. SENSIBILIZARE

37. Chiar dacă medierea este disponibilă și accesibilă tuturor, nu toți sunt sensibilizați în materie de mediere. Răspunsurile la chestionar arată cu unul din principalele obstacole la dezvoltarea medierii constă în lipsa sensibilizării instituției judiciare, a profesioniștilor și a justițiabililor, cât și a publicului larg în general. Statele membre și părțile interesate ar trebui să rețină că este dificil de a schimba obișnuința societății de a conta în mod principal pe procedurile judiciare clasice pentru rezolvarea conflictelor sale.

38. Pentru ca Recomandările cu privire la medierea familială și în materie civilă să fie accesibile factorilor de decizie publici, universitarilor, părților implicate în mediere și mediatorilor, este esențial ca ele să fie traduse și difuzate în limbile tuturor statelor membre.

39. Se recomandă CEPEJ crearea unei pagini speciale consacrate medierii pe site-ul său Internet. Ea va putea include traducerea Recomandărilor, rapoartele sale explicative și alte documente pertinente ale Consiliului Europei cu privire la mediere, evaluarea impactului Recomandărilor cu privire la medierea civilă și familială. Această pagină specială va putea de asemenea conține informații cu privire la controlul și evaluarea dispozitivelor și proiectelor pilot de mediere, o listă de prestatori de servicii de mediere și a agenților de mediere în statele membre, contacte utile internet, etc.

3.1. Sensibilizarea publicului larg

40. Statele membre, ONG-urile și alte părți implicate în mediere ar trebui să întreprindă măsuri corespunzătoare pentru sensibilizarea opiniei publice cu privire la avantajele medierii.

41. Aceste măsuri ar putea include :

- articole/informații în mass-media,
- difuzarea informațiilor cu privire la mediere prin intermediul deplianțelor/broșurilor, Internet, afișelor,
- linii telefonice speciale,
- centre de informații și consultanță,

- campanii de sensibilizare focalizate, de exemplu « săptămânile medierii »,
- seminare și conferințe,
- zilele « ușilor deschise » în tribunale și instituțiile ce prestează astfel de servicii.

42. Statele membre sunt de asemenea încurajate să pună la dispoziția publicului informațiile cu privire la mijloacele de acces și de utilizare a modurilor alternative de reglementare a litigiilor între autoritățile administrative și persoanele private și, în particular, prin intermediul difuzării lor prin Internet.

43. Statele membre ar trebui în aceeași măsură să noteze că crearea serviciilor de mediere drept anexă a tribunalelor pare să constituie, în practică, un mijloc eficace de sensibilizare a personalului judiciar, a profesioniștilor din domeniul dreptului cât și a justițiabililor.

44. Statele membre, universitățile, alte instituții academice și părțile interesate de modurile alternative de reglementare a litigiilor între autoritățile administrative și persoanele private ar trebui să susțină și să promoveze cercetarea științifică în domeniul medierii și altor moduri alternative de reglementare a conflictelor,

45. Medierea și alte moduri alternative de reglementare a conflictelor ar trebui incluse în programele educaționale naționale.

3.2. Sensibilizarea justițiabililor

46. Personalul judiciar, procurorii, avocații și alți profesioniști din domeniul dreptului, cât și alte instanțe implicate în reglementarea litigiilor ar trebui să furnizeze, la o etapă preliminară, informații și consultații specifice cu privire la mediere.

47. Cu scopul de a face să crească interesul justițiabililor față de mediere, statele membre ar putea prevedea posibilitatea de a reduce, de a suprima sau de a rambursa cheltuielile de justiție în cazuri specifice, odată ce părțile recurg la mediere pentru a încerca să rezolve conflictul lor, fie înaintea inițierii procesului sau în cursul procedurii judiciare.

48. Statele membre ar putea cere justițiabililor și furnizorilor de asistență judiciară de a prevedea, înainte de a beneficia de asistența în cauză cu ocazia unei proceduri judiciare, posibilitatea unei reglementări amiabile a conflictului, anume prin intermediul medierii.

49. Părțile ar putea fi sancționate dacă ele nu vor folosi activ posibilitatea de a recurge la un mod de reglementare amiabilă. De exemplu, statele membre ar putea să prevadă instituirea unei reguli potrivit căreia părțile la un litigiu civil sau familial rezolvat pe cale judiciară care în mod normal au dreptul la rambursarea cheltuielilor de justiție, să nu poată pretinde la toată suma dacă ele au refuzat medierea sau dacă ele nu pot proba că au folosit în mod activ posibilitatea de a recurge la un mod de reglementare amiabilă a diferendului lor.

3.3 Sensibilizarea instituției judiciare

50. Judecătorii joacă un rol crucial în propagarea culturii reglementării amiabile a litigiilor. Este deci important ca ei să fie informați și să cunoască din plin procedura de mediere și avantajele sale. Acest scop ar putea fi atins prin intermediul sesiunilor de informare și a programelor de formare inițială și continuă care comportă elemente specifice ale medierii utile în munca cotidiană a jurisdicțiilor specifice.

51. Este important de a consolida legăturile atât instituționale cât și personale între mediatori și judecători. Aceasta ar putea fi realizat prin organizarea de conferințe și seminare.

3.4. Sensibilizarea avocaților

52. Medierea ar trebui să fie inclusă în programele de formare inițială și continuă a avocaților.
53. Barourile și asociațiile de avocați ar trebui să dețină listele prestatorilor de programe de mediere și să le difuzeze avocaților.

54. Statele membre și barourile ar trebui să întreprindă măsuri pentru stabilirea baremelor onorariilor care să nu descurajeze avocații să acorde consultanță clienților lor referitor la alegerea și recurgerea la mediere în scopul reglementării litigiilor.

3.5. Sensibilizarea organizațiilor neguvernamentale și altor instanțe de referință

55. Statele părți și părțile interesate în mediere sunt încurajate să ia toate măsurile vizând sensibilizarea cu privire la mediere a organizațiilor neguvernamentale și altor instanțe de referință.